

סנהדרין ג

שווערד

1. הרא"ש על סנהדרין פרק ראשון - סימן א

ורב אחא בריה דרב איקא אמר מדאורייתא חד נמי כשר דכתיב בצדק תשפוט עמיתך ואע"ג דאמר עירוב פרשיות כתוב כאן אשמעינן האי קרא דבצדק תשפוט דלענין הדינין לא נתערבו ואפילו יחיד הדיוט יכול לדון. ומדרבנן הצריכו שלשה משום יושבי קרנות. אבל בשלשה אי אפשר דלית בהו חד דגמיר או ששמע או קרא בספרים ויודע סברות הדינין.

2. רבנו חננאל על סנהדרין דף ג/א

שנאמר בצדק תשפוט עמיתך. ומשום שוכני מדינות שאין בהם מומחין התקינו ג'. אמר אי אפשר דלית בהו חד דגמיר. וקיי"ל כרב אחא בריה דרב איקא דמדאורייתא חד והוא מומחה

3. חדושי הר"ן על סנהדרין דף ג/ע/א

מדאורייתא חד כשר... והאי חד דכשר מדאורייתא בין הדיוט בין מומחה קאמר והוא דגמיר מדלא כתיב ביה אלהים, וכן כתב הרמב"ן ז"ל והרמב"ם ז"ל וכן דעת רש"י ז"ל לקמן גבי אם היה מומחה לרבים דן אפילו יחיד, ומאן דמפרש מדאורייתא חד כשר והוא דמומחה קשיא ליה מאי דאמרינן בגמ' דבג' א"א דלית בהו חד דגמיר ואי מומחה בעינן ודאי איכא טובא דלא גמירי כלומר דלא הוו מומחין:

4. רמב"ם הלכות סנהדרין פרק ב הלכה י

אע"פ שאין בית דין פחות משלשה מותר לאחד לדון מן התורה שנאמר בצדק תשפוט עמיתך ומדברי סופרים עד שיהיו שלשה, ושנים שדנו אין דיניהן דין.

5. שו"ע חושן משפט - סימן ג

(א) אין בית דין פחות משלשה. וכל שלשה נקראים בית דין, אפילו הדיוטות...
(ב) פחות משלשה, אין דיניהם דין, אפילו לא טעו, אלא א"כ קבלום בעלי דינים או שהוא מומחה לרבים. (ובזמן הזה אין דנין דין מומחה לרבים שידון ביחיד בעל כרחו של אדם) ...

6. חדושי הר"ן על סנהדרין דף ג/ע/א

ולענין הלכה פסק הרמב"ם בפרק ב' מהלכות סנהדרין כרב אחא דמדאורייתא חד כשר אפילו הדיוט אלא דמדברבנן בעו תלתא, ופסק דשנים שדנו אין דיניהן דין, וזה תימה דהא אמרינן בגמ' בפירוש דר"א בדר"א אית ליה דשמואל דס"ל דיניהן דין, וממה שיוסיף לי תמה ע"ז שהראב"ד ז"ל לא השיג עליו כלום, ואפשר שנאמר דאע"ג דרב אחא ס"ל דשמואל דשנים שדנו דיניהם דין היינו דוקא דמדאורייתא כשרים השנים כמו שכשר אחד מיהו תקנתא דרבנן הוא דאפילו דנו שנים אין דיניהם דין דתקנת ג' היתה אפילו בדעבד, ושמואל ס"ל דבדעבד ב' שדנו דיניהם דין אפילו מדברבנן אלא דלכתחילה בעינן ג', ובהא לא קי"ל כותיה דשמואל אלא כרבי אבהו דשנים שדנו אין דיניהם דין מדברבנן, והיינו דסתם תנא במתניתין דיני ממונות בשלשה דהיינו הודאות והלוואות, ומש"ה פסק הרמב"ם ז"ל דשנים שדנו אין דיניהם דין...

7. מהרש"א על סנהדרין דף ג/ב

תוס' בד"ה ר' יהודה אומר כו' היינו משום דמשה על גביהו כו' עכ"ל. וצ"ע הא דמשה על גביהו לא קאמרי' אלא לרבנן דסברי שבעים ואחד אבל לר"י קאמרינן דמשה לא היה אלא משום שכונה ...

8. תוספות יבמות דף קא/א

ואין ב"ד שקול מוסיפין עליהם עוד אחד - הכא גבי חליצה אתי שפיר דאין ב"ד שקול מוסיפין עליהם עוד אחד דהא איכא כמה פלוגתי במתני' אבל לענין סמיכת פר דבעינן נמי שלשה קשה וי"ל דהתם נמי איכא פלוגתא אי בעינן בכל כחו (חגיגה טז:) ועי"ל דבכל דוכתינן דבעינן ראוי לב"ד אין ב"ד שקול:

9. חדושי הר"ן על סנהדרין דף ג/ע/ב

ומה דיני נפשות דחמירי וכו'. וא"ת א"כ נימא דיו לבא מן הדין להיות כנדון ומה דיני נפשות בעינן שנים מחייבין על המזכאין ה"נ ניבעי שיהיו המכריעים שנים... י"ל דודאי מדיני נפשות לחובה הוא שלמדין שהולכין אחר הרוב אלא שבדיני נפשות לחובה ע"פ שנים ולזכות ע"פ א' אבל דיני ממונות א"א לחלק בין זכות וחובה שמה שהוא זכות לזה הוא חוב לזה וכיון שלמדנו שנלך אחר הרוב אין לנו לומר אלא שיהא הרוב ע"פ אחד:

10. שו"ת שבות יעקב חלק א סימן קלג

דאמרינן בגמרא דסנהדרין אמר שמואל שנים שדנו דיניהם דין אלא שנקראו ב"ד חצופי ופי' מהרי"ל בליקוטיו דה"ק משום דב"ד של שלשה אם חייבו לאחד מבעל דיני' כל אחד ואחד מהב"ד יוכל להיות שהוא היה מזכה אלא שחבריו רבו עליו וליכא העזה וחוצפא כלל משא"כ בשנ' שדנו הבע"ד יודע ששניהם חייבו ואיכא העזה וחוצפא: